

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

Valon (Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry) lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta 6.3.2013

Liikunnan ja kansalaistoiminnan näkökulmasta katsoen kuntarakenneuudistuksen ja kuntajaon kehittämisen tavoitteet ovat kannatettavia. Erityisesti tärkeinä Valo pitää tavoitteita asukkaiden vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi, ennaltaehkäisevien palvelukokonaisuuksien edellytysten vahvistamiseksi sekä laadukkaiden ja yhdenvertaisten kunnallisten palveluiden turvaamiseksi asiakaslähtöisesti koko maassa.

Alueellisen tarkastelun painottaminen tukee liikunnan palveluverkon kehittämistä nykyisten kuntarajojen yli. Liikuntapaikkoja hyödynnetään jo nykyisellään kuntarajoista riippumatta. Kuntien rakentamat ja ylläpitämät liikuntapaikat ovat keskeinen edellytys liikunnalle. Monien liikuntapaikkojen osalta palveluverkkoa on järkevää suunnitella nykyistä painokkaammin alueellisella tasolla. Tällaisia ovat mm. monet kilpa- ja huippu-urheilun olosuhteet, ulkoilureitit ja -alueet sekä melua aiheuttavat suorituspaikat. Yhdyskuntarakenteen eheyttäminen tukee liikunnallisen elinympäristön kehittämistä, jos sen osana luodaan paremmat edellytykset kävelylle ja pyöräilylle.

Kunnan oman palvelutuotannon edellytysten vahvistaminen ja palveluiden kehittämistyön varmistaminen edistävät kuntalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia hyödyntää liikuntapalveluita. Esimerkiksi liikuntapaikkojen osalta kunnan oma palvelutuotanto takaa varmimmin erilaisten käyttäjäryhmien tarpeisiin vastaavat, kohtuuhintaiset palvelut. Yksityisellä sektorilla on liikuntapaikkojen tarjonnassa tärkeä täydentävä rooli. Kolmannen sektorin rooli on monissa kunnissa kasvanut erityisesti ohjatun liikunnan palveluiden ja liikuntapaikkojen ylläpidon osalta. Koulupäivän liikunnallistamisessa on monia mahdollisuuksia esimerkiksi seurojen tuottamana palveluna.

Liikunta on yksi ennaltaehkäisevistä palvelukokonaisuuksista, joiden järjestämisen ja tuottamisen edellytyksiä kuntarakenneuudistuksella halutaan parantaa. Liikunta on keskeinen hyvinvointia lisäävä ja terveysongelmia ennaltaehkäisevä sekä niiden hoitoa ja kuntoutusta edistävä tekijä.

Liikuntapalveluita tulisi tarkastella myös yhteydessä sosiaali- ja terveystalouteen. Liikuntapalveluiden avulla voidaan säästää sosiaali- ja terveystalouden resursseja vaikuttamalla käyttäjien määrään, tarvittavien palveluiden laatuun ja palvelutarpeen kestoan. Tämä edellyttää toimivaa palveluketjua liikunta- ja sote-palveluiden välillä.

Liikunnan edellytyksiin vaikutetaan myös muiden toimialojen ratkaisuilla. **Uusissa kunnissa tulee luoda nykyistä parempia malleja hallinnollisesti läpileikkaavien toimintojen kehittämiseksi** (esim. liikunnallista elämäntapaa tukeva yhdyskuntasuunnittelu).

Liikunta on kunnan peruspalvelu, joka perustuu erityislainsäädäntöön (Liikuntalaki) ja jonka toteuttamiseen kunnat saavat valtionosuutta. Kuntien yhdistymisselvitysten osana toteutettavassa **palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta koskevassa selvityksessä tulee tarkastella myös liikuntapalveluita**. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, miten yhdistyminen vaikuttaisi liikunnan lähipalveluihin. Selvitysalueen palveluverkkotarkastelu voi johtaa esim. kouluverkon karsimisen kautta liikunnan lähipalveluiden merkittävään heikkenemiseen.

Yhdistymisavustuksen yhtenä mahdollisena käyttökohteena pidetty **palvelujärjestelmän kehittäminen voisi sisältää esimerkiksi lähiliikuntapaikkaverkoston täydentämisen**, jolla pienennetään uuden kunnan eri alueiden välisiä eroja lähipalveluiden saavutettavuudessa.

Lakiehdotuksen perusteluissa todetaan, että riittävät taloudelliset sekä henkilöstövoimavarat ovat edellytys kunnan ja koko alueen elinvoimalle ja kehittämiselle. Liikunnan näkökulmasta kuntarakenneuudistuksen keskeiset hyödyt voivat liittyä paraneviin henkilöstöresursseihin. Pienissä kunnissa ei ole välttämättä lainkaan liikunta-alan henkilöstöä, joka pystyisi vastaamaan toiminnan kehittämisestä. **Suurempiin kuntayksiköihin siirtymisen tulisi vahvistaa liikunnan henkilöresursseja ja liikuntaan liittyvää monipuolista osaamista kunnissa, jotta liikuntapalveluita pystyttäisiin jatkossa kehittämään tehokkaasti osana kunnan hyvinvointi- ja elinkeinopolitiikkaa.**

Kuntarakenneuudistuksen keskeisenä tavoitteena on taata laadukkaat ja yhdenvertaiset palvelut koko maassa. Liikuntapalveluiden osalta yhdenvertaisuus tulee ymmärtää peruspalveluiden vähimmäistason turvaamisena. **Yhdenvertaisuustavoitteen ei tule vaikuttaa kuntalaisten palveluihin rajaavasti ja kuntia tasapäistävästi.** Kunnan liikuntapalvelujen kokonaisuuden rakentumiseen vaikuttavat muun muassa kulttuuriset, demografiset ja maantieteelliset tekijät.

Helsingissä 6.3.2013

Teemu Japison
pääsihteeri
Valo